

VI MANGLER ET FÆLLES SPROG FOR KLIMAET: ENTEN-ELLER-LOGIK BREMSER DEN GRØNNE OMSTILLING

Af Liva Schou Tofft, Junior Analysekonsulent, Nyt Europa

Jeg har nu været i praktik hos Nyt Europa i 5 måneder, og praktikforløbet nærmer sig sin afslutning. Praktikken har budt på en spændende og ny tid. Ikke bare for mig, men for hele EU. For unionen fremstår mere relevant for den internationale orden end nogensinde før. Den pointe er blot én af mange ting, jeg tager med mig videre fra mit praktikforløb, hvor jeg har beskæftiget mig med rapporter og politiske analyser. Og drukket kaffe. Meget kaffe. Det er en nødvendighed, når de politiske strømninger i EU viser, at den union, der holdt klimafanen højest, er begyndt at vakle i klimapolitikken.

Som et hovedtema for min praktikperiode her i Nyt Europa står klimapolitikken, som i stigendegrad formes i spændingsfeltet mellem ambitioner og politisk realisme. Jeg har fået en klar forståelse af, at EU's klimapolitik ikke alene afgøres af målsætninger og lovtekster, men i høj grad bliver præget af politiske fortællinger, magtbalancer og måden, hvorpå klima rammes ind i den politiske debat.

EU'S GRØNNE FORTÆLLING

EU har længe været en bannerfører indenfor grøn omstilling. Fortællingen var – og er til stadighed – at det netop var i EU, at vi kunne forene klimapolitik, økonomisk vækst og konkurrenceevne. Men realiteten i dag er en anden.

Europaparlamentsvalget i 2024 viste en markant højredrejning i mange europæiske lande, og med denne fulgte også en splittelse mellem klimaløsninger og medlemslandenes higen efter økonomisk vækst. Indsatsen for klima fremstår i stigende grad som værende betinget af politiske kompromisser og med en retorik, som er defineret af "enten eller". Enten klima, eller økonomisk vækst. Udadtil holder EU fast i fortællingen om den grønne førerposition, men internt tøver unionen. For hvad er egentlig vigtigst?

Et eksempel, som tydeligt viste denne tøven, og som samtidig gjorde det tydeligt, at EU's grønne ambitioner hurtigt kan blive udvandet med politiske kompromisser, sås i sammenhæng med forhandlingerne om Omnibus I-aftalen. Aftalen havde til formål at mindske bureaukratiske udfordringer for virksomheder i hele EU dog samtidig med, at den fjernede kravet om, at virksomheder skal udarbejde deres klimahandlinger i tråd med Parisaftalens mål.

I oktober 2025, stemte EU-parlamentet dog imod denne aftale, hvilket kom som en overraskelse, efter EU's ønske om et øget fokus på konkurrenceevne. Ligeledes var der stor uenighed i parlamentet ved afstemningen i oktober – nogle ønskede, at forslaget skulle tage mere hensyn til klima, samtidig med at man deregulerede. Andre syntes, at direktivet helt skulle afskaffes. Forløbet omkring Omnibus I illustrerer, hvordan den grønne omstilling ikke længere fungerer som et samlende projekt, men i stigende grad bliver genstand for grundlæggende politisk konflikt om tempo, byrdefordeling og hensynet til europæisk konkurrenceevne, altså et enten-eller-spørgsmål. Klimapolitik var før en integreret del af EU's strategi og målsætning, men fremstår nu oftere som en genstand, man enten er enig eller uenig med – uden mulighed for at mødes på midten.

Denne tøven så vi senest i november, da EU Deforestation Regulation (EUDR) blev yderligere forsinket med 12 måneder. EPP valgte endnu en gang at stemme sammen med højrefløj. Forsinkelsen af EUDR bliver et tydeligt eksempel på at ambitiøs, grøn lovgivning, og forordninger må vige for de politiske forhandlinger mellem fløjene. Forordningen blev oprindeligt præsenteret som et vigtigt og essentielt redskab til at reducere EU's globale aftryk på klima og biodiversitet ved at stille krav til varer, som importeres på det europæiske marked. Ved at forsinke EUDR-forordningen viste EU-parlamentet endnu engang, at det grønne må vige for konkurrenceevne og økonomi, så snart at man begynder at se mod højre i parlamentet.

Eksemplerne var blot to ud af flere, og samlet set peger de på en bekymrende udvikling, hvor grøn omstilling og økonomisk konkurrence ender med at blive fremstillet som modsætninger frem for gensidigt afhængige mål. En enten-eller-logik ender med at bremse tempoet i den grønne omstilling og skabe splittelse i EU.

ALLE TAGER ET SKRIDT TIL HØJRE

I løbet af min praktiktid har der samtidig været en klar tendens i den markante forskydning mod højre i EU-Parlamentets samarbejds mønstre. Særligt udviklingen i relationen mellem EPP og partier på den yderste højrefløj har været tydelige. Samarbejdet, som tidligere var både sjældent og politisk betændt, er nu i stigende grad blevet normaliseret gennem flere afstemninger.

EPP's formand, Manfred Weber, har tidligere udtalt, at der ville blive trukket en klar grænse over for partier, der ikke bakker op om Ukraine, retsstatsprincipperne og det europæiske samarbejde.

Den grænse fremstår i dag langt mere udvisket. Og det markerer et brud med den såkaldte "brandmur", som tidligere har adskilt de proeuropæiske midterpartier fra partierne på den yderste højrefløj. At denne "brandmur" nu er brudt ned peger på en ny politisk logik i parlamentet, hvor de traditionelle skillelinjer er blevet erstattet af nye, som ligger længere til højre end nogensinde før.

Samarbejdet med den yderste højrefløj kan dog ikke komme som et overraskelsesmoment set i lyset af det seneste EU-parlamentsvalg, som netop tog et skarpt sving til højre. Problematikken består i høj grad af, at et samarbejde med den yderste højrefløj også indebærer et politisk samspil med partier som Marine Le Pens Rassemblement National i Frankrig og Giorgia Melonis Fratelli d'Italia i Italien. Partier, som offentligt har erklæret at have anti-EU-holdninger og pro-russiske holdninger. Dette rejser ikke kun spørgsmål om politiske prioriteringer, men også om hvilke værdimæssige og demokratiske kompromiser, der følger med, når politik i stigende grad afhænger af flertal, hvor euroskeptiske og klimaskeptiske kræfter spiller en central rolle.

Det ændrede samarbejdsmonster i EU-Parlamentet ændrer derfor ikke kun de enkelte lovforslag, men de er med til at ændre selve rammen for, hvad der anses som politisk muligt. Grøn politik er derfor endt med at bevæge sig fra en strategisk prioritet til en forhandlingsvare, som dem til venstre vil have med, og dem til højre ikke engang vil nærme sig. For højrefløjen er den grønne politik navnlig ikke en strategisk prioritering, men i højere grad en genstand, som udelukkende kan kobles til bryder, omkostninger og er ensbetydende med manglende konkurrenceevne. Denne opfattelse svækker i sidste ende de grønne omstillingsmuligheder, og gør grøn politik til problemet og aldrig til løsningen.

DEN POLITISKE KONSEKVENNS AF "ENTEN-ELLER"

Klima vs. økonomi eller konkurrenceevnen ender med at være en falsk modsætning. De to er ikke hinandens modsætninger, men derimod gensidigt afhængige. Men når debatten er præget af en enten-eller-logik, så skaber den splid, i stedet for løsninger. Denne logik ender med at skabe politisk polarisering, mindske samarbejde over midten og i sidste ende, som det er set gentagende gange i EU-parlamentet, at lovgivningsprocesserne bliver sværere, forsinkede og mere kringlet. Samtidig er grønne teknologier og klimaindsatser en central del af løsningen på de konkurrenceudfordringer, Europa står overfor. Konkurrenceevne, modstandsdygtighed og at fremme den grønne omstilling er gensidige forstærkende mål, som er nødt til at blive forfulgt i fællesskab. Den grønne omstilling må derfor ikke blive opfattet som en byrde, eller som noget som andre må tage ansvar for, men derimod som en mulighed for et mere fælles og fremtidssikret Europa.

EU's udfordring ender derfor ikke med at være mangel på målsætninger, strategier eller fremtidige ambitioner på klimaområdet, men derimod ender den med at ligge i den politiske vilje til at fastholde og realisere disse ambitioner, når de bliver mødt med modstand eller kritik. Hvis den fælles klimaindsats gang på gang bliver behandlet som noget, der kan udskydes, udvandes eller gøres betinget af andre hensyn, så risikerer EU ikke kun at miste tempo i den grønne omstilling, men i sidste ende også at svække sin egen politiske sammenhængskraft. For at reelle forandringer og en mulighed for at de grønne ambitioner igen kan blive en realitet, kræver det et opgør med den eksisterende enten-eller-logik og en etablering af et fælles sprog om klimaet, som kan gøres sig gældende på tværs af grupper, partier og lande: nemlig at grøn omstilling og økonomisk styrke ikke behøver at være modsætninger, men nærmere skal ses som gensidige afhængige for en grøn og fælles europæisk fremtid.

Kilder

[The EU's Green Ambitions: From 'Green' to 'Clean' | Think Tank Europa](#)

[*This year's European elections remain under the shadow of rising populism | Euronews*](#)

[#EUDR: EU udsætter endnu engang vigtig grøn lovpakke og strækker sig yderligere mod højre](#)

[What Is the EU Deforestation Regulation \(EUDR\)? | World Resources Institute](#)

[We won't work with far-right 'extremists', EPP chief Manfred Weber says - Talking Europe - France 24](#)

[En sort dag for klimaet og de europæiske værdier: EPP vender sig mod højre](#)

[Europa-Parlamentet prøver igen: Skal Europa holde fast i den grønne omstilling eller fokusere på at blive mere konkurrencedygtigt? | EU | DR](#)

[En sort dag for klimaet og de europæiske værdier: EPP vender sig mod højre](#)

[European Election Results 2024: What Does the Rise of Far-Right Parties Mean for EU Dynamics and Policy?](#)

[Discover the far-right parties in the new European Parliament](#)

[Det er nu, vi skal bevise, at grøn omstilling og stærk konkurrenceevne kan gå hånd i hånd | CONCITO](#)

[EU Parliament Votes to Slash Corporate Sustainability Reporting, Due Diligence Requirements - ESG Today](#)

[What Is the EU Deforestation Regulation \(EUDR\)? | World Resources Institute](#)

[Det Europæiske Råds konklusioner om konkurrenceevne og dobbelt omstilling - Consilium](#)

